Nr 56.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1936 vid dess tjugonde sammanträde fattade beslut; given Stockholms slott den 15 januari 1937.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed anhålla om riksdagens yttrande angående de i nämnda protokoll omförmälda, av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1936 vid dess tjugonde sammanträde fattade besluten.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 januari 1937.

Närvarande:

Statsministern Hansson, statsråden Pehrsson, Westman, Wigforss, Möller, Levinson, Engberg, Sköld, Nilsson, Quensel, Forslund.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, vissa av den internationella arbetskonferensen år 1936 fattade beslut samt anför:

Inledning.

Fredsfördraget i Versailles av den 28 juni 1919 mellan de allierade och associerade makterna, å ena, samt Tyska riket, å andra sidan, vars del I om-

fattar förbundsakten för nationernas förbund, innehåller i del XIII ett socialpolitiskt reformprogram samt tillika bestämmelser om den institution, internationella arbetsorganisationen, som har till uppgift att förverkliga detta program.

Av berörda bestämmelser framgår bland annat, att organisationens beslutande församling, den internationella arbetskonferensen, har att beträffande förslag, som äro uppförda på dess dagordning, välja mellan två former för godtagande. Antingen skall beslutet resultera i ett förslag till internationell konvention, avsedd att ratificeras av organisationens medlemmar, eller ock skall det utmynna i en rekommendation, avsedd att tagas under övervägande vid lagstiftning eller annorledes, men utan den bindande karaktär som tillkommer en ratificerad konvention.

I fråga om verkställighet av konferensens beslut stadgas, att varje medlem av organisationen skall vara förbunden att inom ett år från avslutandet av ett konferenssammanträde underställa därå antagna rekommendationer och konventionsförslag den eller de myndigheter, till vilkas kompetensområden respektive frågor höra, för deras omgestaltande till lag eller vidtagande av andra åtgärder. Om det till följd av exceptionella omständigheter är omöjligt att fullgöra nyss berörda förpliktelse inom ett år, skall den fullgöras snarast möjligt och under intet förhållande senare än 18 månader från sammanträdets avslutande. Därest en rekommendation ej leder till någon lagstiftningsåtgärd eller annat åtgörande för dess genomförande eller om ett konventionsförslag icke vinner vederbörande myndighets eller myndigheters bifall, skall respektive medlem av organisationen icke vara underkastad någon vidare förpliktelse med hänsyn därtill.

Närmare upplysningar om internationella arbetsorganisationen och dess verksamhet hava lämnats i propositionen nr 361 till 1921 års riksdag. Därutinnan kan även hänvisas till ett genom delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet på Kungl. Maj:ts uppdrag år 1928 utgivet arbete »Internationella arbetsorganisationen. I. Allmän del».

Den internationella arbetsorganisationens tjugonde sammanträde hölls i Genève under tiden 4—24 juni 1936. Antalet representerade stater utgjorde 51, av vilka 32 sänt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetsgivar- och arbetarsidorna. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.[1]

Vid sammanträdet antog arbetskonferensen tre konventionsförslag och två rekommendationer, nämligen:

---

[1] Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 maj 1936 hade att deltaga i konferensen från svensk sida utsetts:

såsom *regeringsombud* f. d. byråchefen J. A. E. Molin och f. d. yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren med byråchefen E. V. Gabrielsson och docenten A. H. Johansson som experter;

såsom *arbetsgivarombud* verkställande direktören i järnbruksförbundet K. K. Wistrand med verkställande direktören i svenska arbetsgivareföreningens allmänna grupp K. F. Söderbäck och direktörsassistenten i nämnda förening E. H. Brodén såsom experter; samt

såsom *arbetarombud* dåvarande ordföranden i landsorganisationen i Sverige J. A. Forslund med dåvarande förbundsordföranden G. Andersson, ordföranden i svenska byggnadsträarbetareförbundet N. Linde, chefen för landsorganisationens pressinformation R. Casparsson, ordföranden i de anställdas centralorganisation E. Ahlberg och redaktören S. Backlund såsom experter.

1) Förslag till konvention (nr 50) angående reglering av vissa särskilda system för rekrytering av arbetare.

2) Rekommendation (nr 46) angående fortskridande avskaffande av rekrytering.

3) Förslag till konvention (nr 51) angående förkortning av arbetstiden vid offentliga arbeten.

4) Förslag till konvention (nr 52) angående semester.

5) Rekommendation (nr 47) angående semester.

Genom delegationens för det internationella socialpolitiska samarbetet försorg utarbetade översättningar av originaltexterna till konferensens beslut torde få såsom bilaga *(Bilaga A)* fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. I fråga om beslutens innehåll får jag, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till nämnda bilaga.[1]

Förslaget till konvention (nr 50) angående reglering av vissa särskilda system för rekrytering av arbetare.

Förslagets bestämmelser.

Detta konventionsförslag har, liksom den år 1930 antagna konventionen angående tvångs- eller obligatoriskt arbete, avseende å förhållanden i kolonier, besittningar, mandatområden och dylika territorier och syftar till att reglera rekryteringen av infödda arbetare. Uttrycket »rekrytering» innefattar varje åtgärd, företagen i syfte att förskaffa sig eller annan arbetskraft, som icke frivilligt erbjuder sina tjänster å arbetsstället eller å offentliga eller av vederbörande myndighet övervakade emigrations- eller arbetsförmedlingsbyråer. Uttrycket »infödda arbetare» innefattar sådana arbetare, som tillhöra eller äro likställda med den infödda befolkningen i områden, som lyda under medlemmar av arbetsorganisationen, eller den beroende, infödda befolkningen i medlemmarnas hemlandsområden. Regleringen avser att förebygga att tvång utövas på den infödda befolkningen vid anskaffande av arbetskraft inom ifrågavarande områden, att säkerställa såvitt möjligt att befolkningens politiska och sociala organisation samt förmåga av anpassning efter nya ekonomiska förhållanden icke äventyras genom kraven på arbetskraft samt att motverka menliga följder av den ekonomiska utvecklingen för den infödda befolkningen. Utöver allmänna bestämmelser om skyldighet för vederbörande myndighet att före beviljande av tillstånd till rekrytering av arbetskraft beakta de möjliga återverkningarna på befolkningens sociala liv, innehåller konventionsförslaget särskilda föreskrifter angående bland annat rekrytering av minderåriga, tillstånd av vederbörande myndighet till rekrytering, krav på värvare, administrativ kontroll av rekrytering, läkarundersökning av rekryterade arbetare samt transport och hemsändning av arbetare.

[1] Internationella arbetskonferensens tjugoförsta sammanträde, ägnat sjöfartsfrågor, ägde rum i oktober 1936. Vid konferensen antogos konventionsförslag rörande arbetstiden ombord och bemanning, semester för sjöfolk, minimikrav i fråga om fartygsbefäls kompetens, fartygsägares ansvarighet i fall av sjömäns sjukdom, skada och dödsfall samt sjukförsäkring för sjömän. Dessutom antogos rekommendationer rörande arbetstid, bemanning samt välfärdsanordningar för sjömän i hamnarna. Dessa konventionsförslag och rekommendationer torde sedermera komma att underställas riksdagen.

Förberedande behandling.

Detta konventionsförslag, som vid den slutliga voteringen vid internationella arbetskonferensens tjugonde sammanträde antogs med samtliga avgivna röster, har inom den internationella arbetsorganisationen föregåtts av den sedvanliga förberedande behandlingen. Då de ifrågasatta bestämmelserna icke kunna ifrågakomma till tillämpning å svenskt område, har ställningstagande från svensk sida icke ansetts påkallat.

Yttrande.

Över det slutligen antagna konventionsförslaget har utlåtande den 14 november 1936 avgivits av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, som hänvisar till att förslagets bestämmelser sakna tillämplighet i Sverige och att någon åtgärd för omsättning av bestämmelserna i svensk lagstiftning sålunda ej behöver övervägas. I frågan huruvida förevarande konvention bör biträdas av Sverige anför delegationen, att beträffande ovannämnda konvention av år 1930 angående tvångs- eller obligatoriskt arbete föredragande departementschefen i den proposition, varmed konventionen underställdes riksdagen, uttalat, att densamma borde ratificeras för vårt lands del, sedan något eller några av de större kolonialländerna gjort det, till vilken uppfattning riksdagen anslutit sig, varefter konventionen ratificerats den 22 december 1931. Härvid hade som skäl anförts, att det med hänsyn till vårt lands ställning såsom medlem av internationella arbetsorganisationen vore önskvärt och lämpligt, att ratifikation av konventionen komme till stånd såsom ett uttryck för landets principiella inställning till den föreliggande rättsfrågan. Delegationen finner, att en dylik motivering visserligen kan synas försvarbar, men att det måste anses riktigare och värdigare att avhålla sig från ratifikation i fall, då denna åtgärd uppenbarligen måste te sig som en tom gest utan praktisk innebörd.

Departementschefen.

Medlemsstaterna i den internationella arbetsorganisationen böra enligt min mening såvitt möjligt stödja det internationella socialpolitiska samarbetet genom anslutning till de av internationella arbetskonferensen antagna konventionerna. Sålunda bör i princip anslutning ske, även då åtgärden ur andra synpunkter framstår såsom obehövlig, såsom i fall när redan bestående lagstiftning i Sverige helt uppfyller konventionernas bestämmelser. Då emellertid nu ifrågavarande konventions bestämmelser sakna tillämplighet på svenska förhållanden, anser jag lika med delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, att ratifikation icke bör ske.

Rekommendationen (nr 46) angående fortskridande avskaffande av rekrytering.

Rekommendationens bestämmelser.

Rekommendationen, som vid den slutliga voteringen antogs med alla avgivna röster, avser att komplettera här ovan behandlade konventionsförslag och innebär en hemställan till medlemsstaterna att vidtaga åt-

gärder till påskyndande av det fortskridande avskaffandet av rekryteringen (i konventionens mening) av arbetare och av utvecklingen av frivilligt utbud av arbetskraft. Bland sådana åtgärder nämnas förbättring av arbetsförhållandena, utveckling av transportmedlen, främjande av arbetarnas och deras familjers bosättning inom området för arbetets bedrivande, för såvitt sådan bosättning motsvarar vederbörande myndighets politik, underlättande av arbetskraftens frivilliga förflyttning under administrativ uppsikt och kontroll samt fortskridande utveckling av den infödda befolkningen och förbättring av dess levnadsstandard.

Yttrande.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet yttrar i nysnämnda utlåtande, att på enahanda grund som anförts beträffande konventionsförslaget i ämnet rekommendationen icke kan komma till tillämpning här i landet, varför det sålunda icke torde kunna ifrågakomma att med hänsyn till denna rekommendation någon åtgärd vidtoges från Sveriges sida.

Departementschefen.

Oavsett om konventionen angående reglering av vissa särskilda system för rekrytering av arbetare ratificeras för Sveriges del eller ej, kunna, såsom delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet anfört, inga åtgärder från svensk sida vara påkallade med anledning av rekommendationen.

Förslaget till konvention (nr 51) angående förkortning av arbetstiden vid offentliga arbeten.

Förslagets bestämmelser.

Denna konvention ingår i den serie av specialkonventioner för olika industrier, vilka inom ramen av den principkonvention angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan, som i proposition nr 15 underställdes 1935 års riksdag, skola i detalj ge bestämmelser om arbetstidens förkortning inom särskilda industrier under hänsynstagande till de speciella förhållandena på respektive arbetsområden. I ingressen till konventionsförslaget hänvisas även till nämnda principkonvention och den däri angivna grundsatsen om fyrtio timmars arbetsvecka med upprätthållande av arbetarnas levnadsstandard.

Förslaget äger tillämpning å personer, som direkt sysselsättas med hus-, väg- eller vattenbyggnadsarbeten, vilka finansieras eller subventioneras av regeringen. Den exakta innebörden av uttrycken »hus-, väg- eller vattenbyggnadsarbeten», »finansieras» samt »subventioneras» skall definieras av vederbörande myndighet efter samråd med de arbetsgivare- och arbetarorganisationer, som saken kan angå. Från tillämpning av bestämmelserna kunna av vederbörande myndighet i samråd med nämnda organisationer undantagas dels personer i företag, vari endast medlemmar av arbetsgivarens familj sysselsättas, dels personer, som intaga ledande ställning och i vanliga fall icke deltaga i manuellt arbete.

Arbetstiden för personer, på vilka konventionsbestämmelserna äga tillämpning, får icke överskrida fyrtio timmar i veckan i genomsnitt, dock att i fråga om arbeten, vilkas bedrivande med hänsyn till arbetets natur nödvändigtvis måste fortgå utan avbrott vid någon tid på dagen eller natten eller i veckan, den genomsnittliga veckoarbetstiden må uppgå till fyrtiotvå timmar. Den period, till vilken beräkningen av den genomsnittliga veckoarbetstiden får hänföras, ävensom maximiantalet arbetstimmar i veckan skall bestämmas av vederbörande myndighet i samråd med arbetsgivar- och arbetarorganisationer. Med »arbetstid» avses den tid, varunder arbetaren står till arbetsgivarens förfogande; däri innefattas icke vilotider, under vilka arbetaren icke står till arbetsgivarens förfogande.

Överskridanden av arbetstiden enligt den allmänna regeln må i viss fastställd utsträckning medgivas medelst författningar, utfärdade av vederbörande myndighet efter samråd med arbetsgivar- och arbetarorganisationer, *dels* beträffande personer, som sysselsättas med sådana förberedande eller avslutande arbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras utom de tidsgränser, som bestämts för företagets, företagsgrenens eller skiftlagets allmänna arbete, samt personer i sysselsättningar, vilka på grund av sin natur innebära långa perioder av overksamhet, varunder av arbetaren icke kräves fysisk verksamhet eller ihållande uppmärksamhet, *dels* beträffande fall, där arbetstidens överskridande finnes nödvändig för undvikande av allvarlig rubbning av visst allmänt arbete eller med hänsyn till exceptionella förhållanden, såsom arbetsplatsens svårtillgänglighet eller omöjlighet att anskaffa kvalificerad arbetskraft i tillräcklig omfattning. Tillfälliga överskridanden av arbetstiden kunna dessutom medgivas bland annat vid inträffad eller hotande olyckshändelse, vid force majeure, då trängande arbeten behöva utföras å maskiner eller andra driftsinrättningar samt vid oförutsedd frånvaro av medlem av skiftlag.

Utöver nämnda överskridanden må medgivas övertidstimmar till ett i författning, utfärdad i samråd med arbetsgivar- och arbetarorganisationer, bestämt högsta antal, som ej får överstiga hundra timmar per år. All övertid skall betalas med lön, som med minst tjugofem procent överstiger den normala.

För att underlätta tillämpningen av konventionens bestämmelser skall det åligga företagsledningen att medelst anslag eller på annat godkänt sätt tillkännagiva de regler, som avse arbetstiden, samt i liggare anteckna förlängningar av arbetstiden jämte de därför utbetalda lönebeloppen.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelserna i svensk lagstiftning i förevarande hänseende återfinnas i lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning, vilken bygger på principen om 8 timmars arbetsdag och 48 timmars arbetsvecka. Från tillämpning av bestämmelserna i denna lag undantages enligt 1 § mom. c) arbete, som bedrives av staten. Tillämpningsområdet är även i vissa andra avseenden annorlunda bestämt i den svenska arbetstidslagen än i nu ifrågavarande konventionsförslag.

Förberedande behandling.

I proposition nr 15 till 1936 års riksdag lämnades en utförlig redogörelse för den behandling, som den allmänna frågan om arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan undergått inom internationella arbetsorganisationen. Beträffande då ifrågavarande förslag till konvention anförde jag bland annat, att detta konventionsförslag i själva verket endast hade karaktären av en principdeklaration till förmån för fyrtiotimmarsveckan. Anledningen till denna egenartade form för konvention torde ha varit uppfattningen att man borde framgå med viss försiktighet och söka vinna allmän anslutning till själva principen från de olika staternas sida, innan konkreta lagstiftningsåtgärder ifrågasattes. Ratifikation av konventionen innebure ett gillande av principdeklarationen från den ratificerande statens sida. Men beträffande principens tillämpning på olika slag av sysselsättningar hänvisades i konventionstexten till specialkonventioner, vilka bleve bindande först genom särskild ratifikation. Anslutning till principkonventionen berövade icke en stat dess fria prövningsrätt i fråga om ratifikation av blivande specialkonventioner om principens praktiska förverkligande. Med hänsyn till då ifrågavarande konventions karaktär av principuttalande och under erinran att framtida praktiska statsåtgärder till förverkligande av fyrtiotimmarsveckan krävde särskild prövning och särskilda beslut av de svenska statsmakterna, förordade jag, att den då föreliggande principkonventionen av Sverige ratificerades. Denna ståndpunkt vann dock icke riksdagens godkännande.

Vid arbetskonferensens nittonde sammanträde i juni 1935 framlades serier av diskussionspunkter eller förberedande konventionsförslag angående arbetstidens förkortning vid offentliga arbeten, inom järn- och stålindustrier, vid hus-, väg- och vattenbyggnadsarbeten, i kolgruvor samt i buteljglasbruk. Av dessa blev endast det sistnämnda antaget av 1935 års konferens. (Se proposition nr 15 till 1936 års riksdag.) Beträffande de övriga utsände internationella arbetsbyrån i sedvanlig ordning under loppet av hösten frågeformulär till medlemsstaternas regeringar.

I sitt den 20 januari 1936 avgivna svar på dessa frågeformulär anförde den svenska regeringen bland annat följande:

Den svenska arbetslöshetspolitiken under senare år hade byggt på expansionistiska principer och haft till ändamål att skapa arbetstillfällen. Det bestode visserligen icke någon nödvändig motsättning mellan en dylik politik och en politik, som syftade till att medelst arbetstidsförkortning fördela en existerande sysselsättningsvolym på ett större antal arbetare. Ur en expansionistisk arbetslöshetspolitiks synpunkt måste dock arbetstidsförkortning framstå som ett sekundärt medel, värt att tillgripa endast om andra arbetslösheten motverkande medel icke visat sig tillräckligt effektiva. (Härvid förbisåges icke, att förkortning av arbetstiden kunde framstå som ett socialt önskemål ur andra synpunkter än den arbetslöshetspolitiska.) I känslan av att intet möjligen verksamt medel borde lämnas oprövat i bekämpandet av den utomordentligt omfattande arbetslösheten under de senare årens depression hade dock den svenska regeringen städse varit beredd att ställa sig gillande till internationella strävanden att förkorta arbetstiden. Som en förutsättning för anslutning från svensk sida till internationella regleringar i detta syfte

hade emellertid alltid framhävts, dels att arbetstidsförkortningen kunde genomföras under bevarande av arbetarnas levnadsstandard, dels att motsvarande åtgärd vidtoges av vårt lands mera betydande konkurrenter å världsmarknaden. Det syntes nämligen sannolikt, att den tekniska utvecklingen under senare decennier i de industriellt mera utvecklade länderna gjort sådana framsteg, att en förkortning av arbetstiden skulle kunna ske utan att i försämrande riktning påverka den allmänna levnadsstandarden, förutsatt att den industriella organisationen kunde på ett produktivitetsbefrämjande sätt anpassa sig till den ändrade arbetstiden och att de förefintliga produktiva resurserna kunde effektivt utnyttjas. Men om endast några länder genomförde arbetstidsförkortning med bevarade inkomster för arbetarna, måste följden bli en förskjutning i de relativa produktionskostnaderna till dessa länders nackdel och därigenom även risk för ökad arbetslöshet uppkomma.

Under de senaste åren och i synnerhet under loppet av år 1935 hade läget på den svenska arbetsmarknaden i hög grad förbättrats. Vid den tid, då frågan om en internationell förkortning av arbetstiden såsom medel mot arbetslöshet togs upp till behandling hösten 1932, uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa i vårt land under den månad (december), då det var högst, till 161,155. Antalet arbetslösa inom fackföreningarna i procent av medlemsantalet uppgavs samma månad till 31.0. De högsta siffrorna för antalet hjälpsökande arbetslösa registrerades i början av år 1933, då antalet närmade sig 190,000. Därefter hade arbetslöshetssiffrorna gått ned mycket betydligt. Under 1935 års nio första månader hade arbetslösheten minskat från 93,419 hjälpsökande till 41,190; det procentuella antalet arbetslösa inom fackföreningarna hade under samma tid nedgått från 22.5 till 11.0. Därefter hade någon stegring, som dock helt vore av säsongkaraktär, inträtt.

Även undersökningar rörande tillgången på arbetskraft hade lämnat resultat, som tydde på stark förbättring av arbetsmarknaden i Sverige. En under senare år regelbundet företagen undersökning rörande förekomsten under viss vecka i november månad av korttidsarbete m. m. utvisade bland annat, att av hela det antal arbetare, som varit sysselsatt inom den egentliga industrin, antalet arbetare med förkortad arbetstid (inklusive permitterade) uppgick: 1932 till omkring 40 procent, 1933 till omkring 25 procent, 1934 till omkring 10 procent och 1935 till omkring 7 procent. Den genomsnittliga arbetstiden för samtliga av denna undersökning berörda industriarbetare, sysselsatta under redovisningsveckan, utgjorde år 1932 43.5 timmar, år 1933 46.0 timmar, år 1934 47.0 timmar och år 1935 47.5 timmar. Till belysning av arbetsmarknadsförhållandenas utveckling tjänade också det faktum, att antalet av de övertidstimmar, som kunde beviljas i fall av trängande behov, avsevärt stigit under de senaste två åren.

På vissa områden hade under det senast gångna året förekommit en icke alldeles obetydlig brist på yrkeskunnig arbetskraft. Den offentliga arbetsförmedlingen hade i sina rapporter omnämnt fall av sådan brist inom den mekaniska verkstadsindustrin och byggnadsverksamheten. Beträffande sistnämnda verksamhet hade för övrigt till och med inträffat, att under den mest brådskande säsongen tillfällig import av dansk och norsk arbetskraft måst tillgripas.

Av vad sålunda anförts torde framgå, att arbetstillgången i vårt land för det dåvarande i stort sett måste betecknas som god. Inom större delen av den svenska arbetsmarknaden kunde läget anses som normalt. Den ännu kvarstående övernormala arbetslösheten hänförde sig huvudsakligen till vissa distrikt, där sysselsättningen till väsentlig del vore beroende av produktionsgrenar, som på grund av strukturella förskjutningar i exporten varit i tillbakagående.

Med hänsyn till det sålunda angivna läget på den svenska arbetsmark-

naden torde det, oberoende av vad som principiellt kunde anföras i ämnet, icke kunna anses påkallat att för det dåvarande genomföra en förkortning av arbetstiden till fyrtio timmar i veckan i syfte att motverka arbetslösheten.

I vad angick det speciella konventionsförslaget rörande arbetstidens förkortning vid offentliga arbeten anfördes i svenska regeringens svar följande:

Offentliga arbeten, anordnade av regeringen eller subventionerade av den, kunde icke med avseende på regleringen av arbetstiden skiljas från annan byggnads- och anläggningsverksamhet. En betydande del av de offentliga arbetena enligt nämnda definition utfördes av kommuner (vägar o. s. v.), privata entreprenörer, jordbrukare (bostadsförbättring, torrläggningsföretag o. s. v.) med flera. Frågan om arbetstidsförkortning inom de offentliga arbeten, som avsåges i konventionsförslaget, måste för Sveriges del bedömas med hänsyn till de föreliggande betingelserna för en dylik förkortning inom hela byggnads- och anläggningsverksamheten, inbegripande såväl den offentliga som den enskilda.

I Sverige vore — på grund av dels klimatiska, dels konventionella omständigheter — byggnadsverksamheten i hög grad säsongbetonad. Arbetslöshetsproblemet inom den svenska byggnadsindustrin vore därför väsentligen ett problem om säsongarbetslöshet. Såsom förut anförts hade under det senaste året en sådan brist på arbetskraft gjort sig gällande under högsäsongen inom den svenska byggnadsverksamheten att tillfällig import av arbetare från de skandinaviska grannländerna måst tillgripas. Under vinterhalvåret, då byggnadsverksamheten till stor del låge nere, vore å andra sidan arbetslösheten betydande. Om en arbetstidsförkortning inom byggnadsindustrin ledde till att mera arbetskraft fick sysselsättning på detta område, skulle tydligen även säsongarbetslösheten öka. Så länge byggnadsverksamheten hade så utpräglad säsongkaraktär, som för närvarande vore fallet i Sverige, måste det anses mindre välbetänkt att genom arbetstidsförkortning främja rekryteringen till en levnadsbana med så tillfällig sysselsättning som byggnadsarbetarnas.

Beträffande arbetstidens förkortning inom den av staten finansierade eller subventionerade byggnadsverksamheten framhölls även utöver redan anförda erinringar den menliga inverkan en sådan åtgärd skulle utöva på den mycket omfattande verksamhet till bostadsbeståndets utökande eller förbättring, som för närvarande bedreves i Sverige med stöd av statsmedel. Denna verksamhet hade i första hand syftet att åstadkomma en socialt nödvändig förbättring av bostadsförhållandena, men den hade även mycket stor betydelse ur arbetslöshetspolitisk synpunkt. Det kunde befaras, att denna verksamhet skulle lida avbräck, om genom arbetstidsförkortning med lönekompensation de redan höga byggnadskostnaderna i Sverige skulle komma att ytterligare stegras.

Det vore även nödvändigt att i detta sammanhang beakta de betydande och socialt olägliga löneskillnader, vilka bestode mellan å ena sidan industrin och å andra sidan jordbruket och skogsbruket. Statliga åtgärder till förkortning av arbetstiden med lönekompensation inom industrin skulle ytterligare öka dessa skillnader. Det syntes som om åtgärder till arbetstidens reglering för närvarande skulle vara mest påkallade inom jordbruket. I syfte att åstadkomma principiell likställighet i avseende å arbetstiden mellan industrins och jordbrukets arbetare hade den svenska regeringen för avsikt att i en snar framtid föreslå riksdagen lagstiftning angående arbetstidens begränsning inom jordbruket.

Med stöd av denna motivering framfördes i svenska regeringens svar, att det för det dåvarande icke funnes förutsättningar för genomförandet av en

begränsning av arbetstiden till fyrtio timmar i veckan i Sverige inom något av de verksamhetsområden, som i frågeformulären vore ifrågasatta.

Vid internationella arbetskonferensens tjugonde sammanträde i juni 1936 erhöllo konventionsförslagen angående arbetstidens förkortning i hus-, väg- och vattenbyggnadsarbeten, i järn- och stålindustrin samt i kolgruvor icke erforderlig majoritet. Konventionsförslaget rörande arbetstidens förkortning vid offentliga arbeten antogs med 79 röster mot 38. De svenska regeringsdelegaterna nedlade sina röster. Det svenska arbetarombudet röstade för, arbetsgivarombudet mot konventionens antagande.

Yttrande.

I utlåtande den 14 november 1936 hänvisar delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet dels till sin i flera tidigare sammanhang deklarerade avvisande hållning till tanken på arbetstidsförkortning som medel mot arbetslöshet dels därtill, att den svenska regeringen i sitt nyss refererade svar till arbetsbyrån med hänsyn till läget å den svenska arbetsmarknaden och oberoende av varje principiell synpunkt framhållit, att det för det dåvarande icke syntes föreligga anledning att till bekämpande av arbetslöshet genomföra en förkortning av veckoarbetstiden till fyrtio timmar. Den utveckling av förhållandena på den svenska arbetsmarknaden, som därefter ägt rum, har enligt delegationens mening bekräftat riktigheten av detta svar och än ytterligare minskat behovet av att utnyttja arbetstidsförkortning såsom ett medel mot arbetslösheten.

Departementschefen.

Det nuvarande läget på den svenska arbetsmarknaden är sådant, att för närvarande en förkortning av arbetstiden icke låter sig motiveras ur arbetslöshetspolitisk synpunkt och detta oavsett vilken principiell ståndpunkt man intager till frågan om arbetstidsförkortning som arbetslöshetspolitiskt medel. Även om en allmän förkortning av arbetstiden kan framstå som ett i och för sig eftersträvansvärt socialt mål — vars förverkligande utan sänkning av den allmänna levnadsstandarden den produktivitetsbefrämjande tekniska utvecklingen successivt bör kunna möjliggöra — synes det mig i närvarande tid mest angeläget, att strävandena på denna punkt i första hand inriktas på en effektiv reglering av arbetstiden för de arbetstagargrupper i samhället, som ännu äro i detta hänseende eftersatta. — Vad angår speciellt frågan om arbetstidsförkortning vid hus-, väg- och vattenbyggnadsarbeten, som finansieras eller subventioneras av staten, torde denna fråga åtminstone i vårt land icke kunna behandlas skild från frågan om arbetstiden inom byggnads- och anläggningsarbeten överhuvud. En dylik särskillnad skulle ställa de genom statsmedel understödda eller finansierade arbetena i en ur kostnadssynpunkt ogynnsam ställning jämfört med andra liknande arbeten, vilket skulle väsentligen ändra förutsättningarna för stora delar av den statliga verksamheten, bland annat på bostadspolitikens område.

Med hänsyn härtill anser jag mig icke för närvarande kunna förorda ratifikation av konventionen.

Förslaget till konvention (nr 52) angående semester.

Förslagets bestämmelser.

Konventionsförslaget angående semester avser att ge allmänna föreskrifter om semesterns minimivaraktighet, villkor för semesterrättens inträdande, semesterns kontinuitet, grunderna för beräkning av lön under semester och dylikt, under det att vissa mera detaljerade eller mera krävande regler för semestersystemets tillämpning placerats i den rekommendation angående semester, som behandlas i det följande. I ingressen till denna rekommendation angives som konferensens uppfattning, att semesterns ändamål är att bereda arbetstagarna tillfälle till vila, rekreation och utveckling av deras anlag, vilken uppfattning torde kunna anses ligga till grund jämväl för konventionsförslaget.

Konventionsförslagets tillämpningsområde omfattar icke sjöfart, jordbruk, husligt arbete och hemarbete. Vid internationella arbetskonferensens tjugonde sammanträde antogos fyra resolutioner, vari internationella arbetsbyråns styrelse uppmanades att på dagordningen för en följande konferens upptaga frågorna om semester för vissa särskilda grupper av arbetstagare, vilka icke ansågos lämpligen kunna innefattas i nu föreliggande konventionsförslag, nämligen i husligt arbete anställda, portvakter (utom de i industriella och kommersiella företag anställda), hemarbetare samt arbetare inom jordbruket. Frågan om semester för sjöfolk behandlades vid konferensens tjugoförsta sammanträde under hösten 1936, varvid ett konventionsförslag i denna fråga antogs.

Nu ifrågavarande konventionsförslag äger tillämpning på alla dem, som sysselsättas inom sådana offentliga eller enskilda företag eller anläggningar, vilka uppräknas i konventionsförslagets första artikel. Dessa äro i huvudsak företag inom industri, hantverk, skeppsbyggeri och kraftproduktion, företag inom hus-, väg- och vattenbyggnad samt annan anläggningsverksamhet, transportföretag av olika slag, gruvor, stenbrott och liknande företag, handelsföretag, företag och förvaltningar, vilkas personal huvudsakligen sysselsättes med byråarbete, tidningsföretag, anstalter för vård av sjuka, vanföra, fattiga eller sinnessjuka, hotell-, restaurang- och nöjesföretag. För en mera detaljerad förteckning över de företag, som falla inom konventionsförslagets tillämpningsområde, hänvisar jag till konventionsförslagets text i Bilaga A. I tveksamma fall skall myndighet i varje land, efter samråd med vederbörande arbetar- och arbetsgivarorganisationer, uppdraga gränsen mellan sådana företag, som avses i konventionsförslaget, och sådana, som falla utom dess tillämpningsområde. Undantag kunna av vederbörande myndighet göras beträffande företag, däri endast sysselsättas medlemmar av arbetsgivarens familj, samt offentliga förvaltningar, vilkas tjänstgöringsvillkor berättiga till årlig semester av minst samma varaktighet, som föreskrives i konventionsförslaget.

Varje person, på vilken konventionen äger tillämpning, skall efter ett års oavbruten tjänst vara berättigad till en årlig semester om minst sex arbets-

dagar. För minderåriga arbetare (under sexton år), lärlingar däri inbegripna, skall semestern omfatta minst tolv arbetsdagar. I semestern få icke inräknas offentliga eller sedvanliga fridagar eller avbrott i arbetet på grund av sjukdom. Semestern skall i allmänhet vara sammanhängande; dock må den nationella lagstiftningen medgiva semesterns uppdelning men endast beträffande sådan del av semester, som överskrider minimivaraktigheten. Förlängning av semestern i visst förhållande till tjänstetiden bör föreskrivas i den nationella lagstiftningen.

Under semestern skall den anställde uppbära antingen den vanliga avlöningen, beräknad på sätt den nationella lagstiftningen stadgar, jämte kontant ersättning för löneförmåner in natura eller en genom kollektivavtal fastställd avlöning.

Överenskommelse om avstående från rätten till semester eller från uttagande av semester skall vara ogiltig. Då tillgodoseendet av semesterns rekreationssyfte är ett intresse jämväl för arbetsgivaren, kan den nationella lagstiftningen föreskriva, att person som åtager sig betalt arbete under semestern skall mista rätten till avlöning under semestertiden.

Arbetstagare som, innan han uttagit honom tillkommande semester, avskedas på grund av omständighet, som är att tillskriva arbetsgivaren, skall erhålla ersättning för varje honom tillkommande semesterdag enligt de grunder för beräkning av lön under semester, som föreskrivas i konventionen.

För att underlätta tillämpningen av konventionen bör arbetsgivare på sätt, som godkänts av vederbörande myndighet, i liggare föra anteckningar för varje arbetstagare över tidpunkt för anställning, semesterrätt, tid för semesterns uttagande samt avlöning för semestertiden.

Gällande bestämmelser.

Bland de tillägg till den svenska lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912, som gjordes genom lag den 12 juni 1931, finnes även en bestämmelse om semester. I 5 § mom. m) föreskrives, att åt arbetare, som utan avsevärt uppehåll användes till arbete året runt och varit anställd hos arbetsgivaren eller företaget någon längre tid, bör, i allmänhet under den varmare årstiden, beredas semesterledighet under minst fyra söckendagar, vilken ledighet i regel bör vara sammanhängande och förlagd i omedelbar anslutning till sön- eller helgdag.

Förberedande behandling.

Initiativet till upptagande på internationella arbetskonferensens dagordning av frågan om semester härleder sig från svensk sida. Vid konferensens första sammanträde, i Washington 1919, väckte de svenska regeringsombuden motion om att frågan om arbetarsemester skulle uppföras på dagordningen för ett påföljande konferenssammanträde, och en liknande motion framlades år 1920 i arbetsbyråns styrelse av dess svenska arbetarledamot. Dessa motioner ledde visserligen ej till omedelbara resultat, men semesterfrågan blev dock genom dem införlivad med den samling frågor, som beaktades av

arbetsbyråns styrelse vid uppgörande av dagordningar för konferenssammanträdena. Att de från svensk sida framställda yrkandena länge ej vunno erforderlig anslutning inom styrelsen torde ha berott på att man ansåg, att semestern ännu ej kommit till så allmän tillämpning, att antagande och tillfredsställande ratifikation av en konvention i ämnet kunde påräknas.

Nu ifrågavarande konventionsförslag har genomgått den sedvanliga förberedande behandlingen, d. v. s. den dubbla diskussionsproceduren. Sålunda behandlades frågan på basis av en av internationella arbetsbyrån utarbetad rapport vid en första diskussion vid arbetskonferensens nittonde sammanträde i juni 1935. I yttrande den 18 april 1935 över nämnda förberedande rapport framhölls av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, att bruket av semester, i stor omfattning grundat på gammal sedvänja, hade vunnit ovanligt vidsträckt tillämpning i vårt land. Hölles den tillämnade regleringen fri från detaljföreskrifter och begränsades den till ett fåtal minimibestämmelser i de för semesterförmånens utformning väsentliga avseendena, torde densamma ej behöva lägga några svårare hinder i vägen för en skälig anpassning av semesterförmåner efter förhandenvarande omständigheter. Att en internationell reglering av semestern i en del fall torde leda till gynnsammare semestervillkor — detta vore ju meningen med den förevarande internationella aktionen — och därmed måhända också till ökad belastning av produktionen kunde visserligen icke bestridas. Denna verkan torde emellertid ej kunna tillmätas någon avgörande betydelse, då man mot densamma vägde den allmänt erkända nyttan för att ej säga behovet för den stadigvarande sysselsatte arbetstagaren av en ej alltför kort tids årlig ledighet. Delegationen påpekade vidare i fråga om lämpligheten av en internationell reglering på området, att det med hänsyn till semesterns relativt omfattande tillämpning i Sverige ville synas, som om det svenska näringslivet och särskilt exportindustrierna med hänsyn till den internationella konkurrensen borde ha intresse av att semesterförmånen komme till vidgad användning i andra länder — något som den åsyftade regleringen otvivelaktigt komme att främja.

Med ledning av den första diskussionen över frågan vid arbetskonferensens nittonde sammanträde i juni 1935 utarbetade arbetsbyrån ett frågeformulär i ämnet, som i sedvanlig ordning tillställdes medlemsstaternas regeringar. Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet avgav den 7 november 1935 utlåtande med förslag till svar på frågeformuläret. Delegationen hade för utredning i ärendet inhämtat yttranden från socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, kommerskollegium, svenska arbetsgivareföreningen, de anställdas centralorganisation (Daco) samt landsorganisationen i Sverige. Socialstyrelsen, medicinalstyrelsen och generalpoststyrelsen samt Daco och landsorganisationen förordade den tillämnade internationella regleringen. Övriga myndigheter och organisationer antingen ställde sig avvisande eller underlåto att taga ställning till frågan om en internationell reglering av semesterförmånen. Den avvisande hållning, som från en del håll

kom till uttryck, gällde väsentligen den internationella regleringen i konventionens form, vilken med hänsyn till de starkt växlande förhållandena inom olika verksamhetsområden och olika länder ansågs icke kunna genomföras, under det att nyttan av semester allmänt erkändes. Delegationen hänvisade till sitt tillstyrkande yttrande den 18 april 1935.

I sitt den 20 januari 1936 avgivna svar å internationella arbetsbyråns frågeformulär rörande semester förordade svenska regeringen en internationell reglering i konventionens form. Konventionen borde innefatta en principreglering, avsedd att trygga skäliga minimikrav i avseende å semester, men ej giva mera detaljerade föreskrifter; sådana borde lämpligen ingå i en kompletterande rekommendation. Tillämpningsområdet borde bestämmas icke genom en detaljerad uppräkning av de företag eller sysselsättningsområden, för vilka bestämmelserna om semester skulle gälla, utan genom en mera generell formulering, inbegripande alla arbetstagare med i väsentlig mån full och stadigvarande sysselsättning året runt. Rätt till semester borde inträda efter tjänstgöring om högst tolv månader. Semesterns varaktighet borde fastställas till minst tolv arbetsdagar. Vidare yrkades i den svenska regeringens svar å frågeformuläret, att det i konventionsförslaget borde utsägas, att arbetstagaren i det fall att han lämnat sin anställning, innan han kommit i åtnjutande av semester, borde äga uppbära den honom eljest tillkommande avlöningen under semestertiden.

I den rapport, som av arbetsbyrån förelades arbetskonferensens tjugonde sammanträde, hade de från svensk sida framställda önskemålen i stor utsträckning tillgodosetts. Vid den slutliga omröstningen antogs konventionsförslaget med 99 röster mot 15. De svenska regeringsombuden och det svenska arbetarombudet röstade för förslaget, arbetsgivarombudet mot detsamma.

Yttrande.

Över konventionsförslaget har utlåtande avgivits av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet den 14 november 1936. Delegationen hänvisar till att Kungl. Maj:t den 5 juni 1936 bemyndigat chefen för socialdepartementet att utse högst sex sakkunniga att inom departementet biträda med utredning rörande frågan om en laglig reglering av arbetares och andra löneanställdas rätt till semester och att departementschefen den 10 i samma månad tillkallat sakkunniga för samma utredning. Med hänsyn härtill har det synts delegationen, som om ifrågavarande konferensbeslut för närvarande icke kunde föranleda annan åtgärd än att detsamma överlämnas till nämnda sakkunniga för att tagas under övervägande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag.

Departementschefen.

Då frågan om laglig reglering av semesterförmånen för närvarande är under utredning, torde beslut rörande ratifikation av konventionen angående semester böra anstå i avvaktan på nyssnämnda sakkunnigas förslag och de åtgärder, som därav må föranledas.

Rekommendationen (nr 47) angående semester.

Rekommendationens bestämmelser.

Såsom i det föregående framhållits, innehåller rekommendationen angående semester vissa mera preciserade föreskrifter om semestersystemet, vilka ansetts icke lämpligen böra inskrivas i konventionen. Rekommendationen kan sägas uppställa vissa önskemål, som i den nationella lagstiftningen borde i görligaste mån förverkligas, angående den närmare bestämningen av villkoren för semesterrättens förvärvande, semesterns kontinuitet, semesterns förlängning i förhållande till tjänstetiden, beräkningen av ersättning under semestern samt speciella semesterförmåner för minderåriga arbetare.

Den för förvärvande av rätt till semester fordrade oavbrutna tjänstgöringen bör enligt rekommendationen icke påverkas av avbrott, som orsakas av sjukdom eller olyckshändelse, familjetilldragelser, militärtjänst, utövande av medborgerliga rättigheter, förändring i ledningen av företaget eller tidvis återkommande oförvållad arbetslöshet, som icke överstiger viss angiven gräns, allt försåvitt arbetstagaren återgår till sin tjänst. Beträffande anställning, där arbetet icke fortgår regelbundet hela året, bör villkoret om oavbruten tjänst anses fyllt, då arbetstagaren fullgjort arbete visst antal dagar under en bestämd tidrymd. Några mått angivas icke i rekommendationen på denna punkt; rekommendationen avser endast att framhålla önskvärdheten av att sådana mått fastställas i den nationella lagstiftningen.

Av väsentlig betydelse är den punkt i rekommendationen, som utsäger, att semester bör vara intjänad efter ett års arbete vare sig hos samma eller flera arbetsgivare, samt att varje regering bör vidtaga verksamma åtgärder till förebyggande av att de av semestern föranledda kostnaderna komma att drabba enbart den senaste arbetsgivaren. Uppfyllandet av detta krav torde kunna ske endast genom ett system med centrala kassor för betalning av ersättning under semester.

I fråga om semesterns kontinuitet kompletteras konventionens föreskrift i denna punkt med rekommendationens bestämmelse, att det bör tillses att, när i undantagsfall uppdelning eller överförande till ett följande år av semester lämpligen medgives, sådant medgivande icke motverkar semesterns ändamål att möjliggöra rekreation och att uppdelningen, utom under helt exceptionella förhållanden, begränsas till två perioder, av vilka den ena icke må understiga den föreskrivna minimitiden.

Semesterns förlängning i förhållande till tjänstetiden bör enligt rekommendationen börja så tidigt som möjligt och inträda med regelbundna mellantider, så att visst minimum nås efter visst antal år, t. ex. tolv arbetsdagar efter sju års tjänstgöring. — I fråga om beräkningen av lön under semester för arbetare, som helt eller delvis avlönas efter avkastningen eller per styck, angives i rekommendationen det rättvisaste sättet vara att beräkna den genomsnittliga arbetsförtjänsten under en någorlunda lång tidrymd, varigenom variationerna i avlöningen utjämnas.

Slutligen giver rekommendationen uttryck åt önskemålet att i bestämmelserna om semester i den nationella lagstiftningen särskild hänsyn bör tagas till de minderåriga arbetarnas behov av längre fritid, för att under en period, som är av stor betydelse för den personliga utvecklingen, underlätta övergången från skollivet till förvärvsverksamheten.

Departementschefen.

De synpunkter, som innehållas i rekommendationen angående semester, synas mig beaktansvärda. Då emellertid frågan om laglig reglering av semesterförmånen är under utredning, torde för närvarande inga särskilda åtgärder med anledning av rekommendationen kunna ifrågakomma.

Under åberopande av vad jag i det föregående i skilda hänseenden anfört får jag hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående omförmälda, av den internationella arbetsorganisationens konferens vid dess tjugonde sammanträde i Genève år 1936 antagna konventionsförslag och rekommendationer.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Richard Jobson.

Bilaga A.

Förslag till konvention (nr 50) angående reglering av vissa särskilda system för rekrytering av arbetare.

Internationella arbetsorganisationens generalkonferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1936 till sitt tjugonde sammanträde och beslutit antaga vissa förslag angående regleringen av vissa särskilda system för rekrytering av arbetare, vilken fråga utgör den första punkten på dagordningen för sammanträdet,

samt beslutit, att dessa förslag skola taga formen av ett förslag till internationell konvention,

antager denna, den tjugonde dagen i juni år ett tusen nio hundra trettiosex efterföljande förslag till konvention, som skall benämnas »konvention angående rekrytering av infödda arbetare, 1936»:

Artikel 1.

Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att i enlighet med efterföljande bestämmelser reglera rekryteringen av infödda arbetare i samtliga sina områden, där sådan rekrytering förekommer eller framdeles kan förekomma.

Artikel 2.

Med hänsyn till tillämpningen av denna konvention:

a) innefattar uttrycket »rekrytering» varje förrättning, som företages i syfte att förskaffa sig eller annan arbetskraft, vilken icke frivilligt erbjuder sina tjänster å arbetsstället, en offentlig byrå för emigration eller arbetsförmedling eller en byrå, som ledes av en arbetsgivarorganisation och övervakas av vederbörande myndighet;

b) innefattar uttrycket »infödda arbetare» sådana arbetare, som tillhöra eller äro likställda med personer, tillhörande den infödda befolkningen i områden, som lyda under medlemmar av arbetsorganisationen, ävensom arbetare, vilka tillhöra eller äro likställda med personer, tillhörande den icke oberoende befolkningen i medlemmarnas hemlandsområden.

Artikel 3.

Från tillämpningen av denna konvention må vederbörande myndighet, då omständigheterna göra en sådan politik önskvärd, undantaga efterföljande slag av rekryteringsförrättningar, såvida de icke företagas av personer eller sammanslutningar, som utöva yrkesmässig rekrytering:

a) förrättningar, som företagas av eller för arbetsgivare, vilka icke använda flera än ett visst, begränsat antal arbetare;

b) förrättningar, som företagas inom ett visst begränsat avstånd från arbetsstället;

c) förrättningar, som företagas för anställande av arbetare, avsedda för personlig tjänst eller husligt arbete, eller av icke-manuella arbetare.

Artikel 4.

Innan vederbörande myndighet beträffande en trakt godkänner en plan för ekonomisk utveckling av beskaffenhet att medföra rekrytering av arbetskraft, bör densamma vidtaga alla möjliga och nödvändiga åtgärder:

a) till förebyggande av faran att tvång kommer att utövas på befolkningen av arbetsgivarna eller å deras vägnar för erhållande av nödig arbetskraft;

b) till säkerställande såvitt möjligt att befolkningens politiska och sociala organisation samt förmåga av anpassning efter de nya ekonomiska förhållandena icke äventyras genom kraven på arbetskraft;

c) till motverkande av övriga menliga följder, som den ekonomiska utvecklingen kan medföra för befolkningen.

Artikel 5.

1. Innan vederbörande myndighet beviljar tillstånd till rekrytering av arbetskraft i en trakt, bör densamma uppmärksamma de möjliga återverkningarna på befolkningens sociala liv av vuxna mäns avlägsnande och därvid särskilt beakta följande punkter:

a) befolkningens täthet, dess tendens till ökning eller minskning samt de antagliga verkningarna på födelsefrekvensen av avlägsnandet av vuxna män;

b) de möjliga verkningarna av berörda avlägsnande å befolkningens hälsotillstånd, trevnad och utveckling, särskilt med hänsyn till tillgången på livsmedel;

c) de faror för familjen och sedligheten, som avlägsnandet kan förorsaka;

d) de möjliga verkningarna på befolkningens sociala organisation, som avlägsnandet kan leda till.

2. Då förhållandena göra en sådan politik möjlig och nödvändig, bör vederbörande myndighet, till skyddande av befolkningen mot menliga återverkningar av avlägsnandet av vuxna män, fastställa det högsta antalet dylika män, som må rekryteras från en samhällelig enhet och detta med beaktande, att antalet vuxna män, som kvarlämnas i enheten, icke sjunker under ett visst procenttal av det normala förhållandet mellan vuxna män samt kvinnor och barn.

Artikel 6.

Icke-vuxna personer må ej rekryteras. Vederbörande myndighet må dock tillåta rekrytering av icke-vuxna över viss ålder, för såvitt det sker med föräldrarnas medgivande och för utförande av lätt arbete samt åtgärder till tryggande av dessa arbetares välfärd tillika föreskrivas.

Artikel 7.

1. Rekryteringen av en familjs överhuvud skall icke anses innebära rekrytering jämväl av någon annan medlem av familjen.

2. Då förhållandena göra en sådan politik möjlig och önskvärd, bör vederbörande myndighet uppmuntra de rekryterade arbetarna att låta sig åtföljas av sina familjer och detta särskilt, då arbetarna rekryteras till jordbruks- eller liknande arbete, som skall utföras på stort avstånd från deras hem och under tidrymder, som överskrida en viss varaktighet.

3. Utom på vederbörandes uttryckliga begäran böra de rekryterade arbetarna icke skiljas från sina hustrur och minderåriga barn, som tillåtits att åtfölja dem till arbetsstället och kvarstanna där.

4. I saknad av överenskommelse om motsatsen, träffad före arbetarens avresa från rekryteringsstället, skall tillåtelse att åtfölja arbetaren anses innefatta tillstånd att kvarstanna hos honom under hela hans anställningstid.

Artikel 8.

Där förhållandena göra en sådan politik möjlig och önskvärd, må vederbörande myndighet göra tillståndet till rekrytering beroende av det villkoret, att de rekryterade arbetarna på arbetsstället grupperas efter etnisk frändskap.

Artikel 9.

Offentliga tjänstemän skola ej, vare sig direkt eller indirekt, bedriva rekrytering för enskilda företag utom i fall, då de rekryterade arbetarna skola användas till allmännyttiga arbeten, vilka av enskilda företag utföras för en offentlig myndighets räkning.

Artikel 10.

Hövdingar och andra infödda myndigheter må ej:

a) uppträda såsom rekryteringsombud;

b) utöva tvång på eventuella arbetare;

c) från någon som helst källa mottaga särskild ersättning eller annan särskild förmån för medverkan till rekrytering.

Artikel 11.

Ej må någon person eller sammanslutning bedriva yrkesmässig rekrytering, med mindre den därtill erhållit tillstånd av vederbörande myndighet och endast rekryterar arbetare åt en offentlig förvaltning eller åt en eller flera särskilda arbetsgivare eller sammanslutningar av arbetsgivare.

Artikel 12.

Ej må arbetsgivare, ombud för arbetsgivare, organisationer av arbetsgivare, organisationer som subventioneras av arbetsgivare, ombud för arbetsgivarorganisationer eller ombud för organisationer, som subventioneras av arbetsgivare, bedriva rekrytering utan att därtill hava erhållit tillstånd av vederbörande myndighet.

Artikel 13.

1. Vederbörande myndighet bör, innan den lämnar tillstånd till rekrytering,

a) försäkra sig om, att sökanden, i fall denne är en enskild person, har för verksamheten erforderliga egenskaper och erbjuder tillfredsställande garantier;

b) förplikta sökanden, för såvitt ej fråga är om en arbetsgivarorganisation eller en organisation, som subventioneras av arbetsgivare, att ställa finansiell eller annan säkerhet för tillbörligt fullgörande av sina åligganden såsom tillståndshavare;

c) förplikta sökanden, om han är en arbetsgivare, att ställa finansiell eller annan säkerhet för betalning av lönerna;

d) försäkra sig om, att alla erforderliga anordningar vidtagits till skyddande av de blivande arbetarnas hälsa och trevnad.

2. Tillståndshavaren skall på sätt, vederbörande myndighet godkänt, föra ett register, som möjliggör att kontrollera varje rekryteringsförrättning och identifiera varje rekryterad arbetare.

3. Varje tillståndshavare, som är ombud för annan tillståndshavare, bör såvitt möjligt erhålla fast lön; erhåller han en gottgörelse, som är proportionell till antalet rekryterade arbetare, får denna gottgörelse icke överskrida ett visst högsta belopp, som skall fastställas av vederbörande myndighet.

4. Tillståndens giltighet bör begränsas till en av vederbörande myndighet fastställd tidrymd, som icke får överskrida ett år.

5. Förnyandet av tillstånd bör göras beroende av det sätt, varpå innehavaren därav iakttagit de villkor, som förbundits med tillståndets beviljande.

6. Vederbörande myndighet bör vara berättigad:

a) att återkalla ett tillstånd, om innehavaren därav gjort sig skyldig till en förseelse eller ett fel av beskaffenhet att göra honom olämplig för rekryteringsverksamhet;

b) att suspendera tillståndet i avbidan på resultatet av en undersökning, som vidtagits beträffande tillståndshavarens uppträdande.

Artikel 14.

1. Ej må någon såsom underordnad biträda en tillståndshavare vid själva rekryteringsförrättningarna utan att vara godkänd av offentlig tjänsteman och försedd med medgivande av tillståndshavaren.

2. Varje tillståndshavare skall ansvara för sådana biträdens rätta uppträdande.

Artikel 15.

1. Då förhållandena göra en sådan politik nödvändig eller önskvärd, må vederbörande myndighet från skyldigheten att innehava ett tillstånd fritaga arbetare-värvare:

a) vilka användas såsom arbetare av det företag, åt vilket de rekrytera arbetare;

b) vilka uttryckligen, genom skriftlig handling av arbetsgivaren, fått i uppdrag att rekrytera andra arbetare;

c) vilka icke erhålla någon gottgörelse eller annan förmån för rekryteringen.

2. Arbetare-värvare få icke åt de rekryterade utgiva förskott å lönen.

3. Arbetare-värvare få icke rekrytera utom ett område, som bestämmes av vederbörande myndighet.

4. Arbetare-värvares förrättningar böra kontrolleras på sätt, som föreskrives av vederbörande myndighet.

Artikel 16.

1. Rekryterade arbetare böra föras inför en offentlig tjänsteman, som skall försäkra sig om, att lagstiftningen rörande rekrytering blivit iakttagen och särskilt att arbetarna icke blivit underkastade olagligt tvång eller rekryterats på bedrägligt sätt eller genom misstag.

2. Rekryterade arbetare böra föras inför sådan tjänsteman så nära rekryteringsstället som är möjligt och lämpligt eller i fråga om arbetare, som rekryterats i ett område för att användas i ett annat, underställt annan förvaltning, senast å platsen för avresan från rekryteringsområdet.

Artikel 17.

Då förhållandena göra vidtagande av en sådan åtgärd möjlig och nödvändig, skall vederbörande myndighet föreskriva, att till varje rekryterad arbetare, som icke anställes å eller i närheten av rekryteringsstället, skall utlämnas en skriftlig handling, såsom ett anställningsbevis, en arbetsbok eller ett provisoriskt avtal, innehållande sådana uppgifter, som myndigheten kan finna lämpligt föreskriva, t. ex. rörande arbetarens identitet, villkoren för den åsyftade anställningen och till arbetaren lämnade förskott å lönen.

Artikel 18.

1. Varje rekryterad arbetare skall underkastas läkarundersökning.

2. Då en arbetare rekryterats för användande å ett ställe, som är av-

lägset från rekryteringsorten, eller rekryterats i ett område till användande i ett område under annan förvaltning, skall läkarundersökningen äga rum så nära rekryteringsstället, som är möjligt och lämpligt, samt beträffande arbetare, som rekryterats i ett område för användande i ett annat, underställt annan förvaltning, senast å platsen för avresa från rekryteringsområdet.

3. Vederbörande myndighet må bemyndiga offentlig tjänsteman, inför vilken rekryterade arbetare enligt artikel 16 böra föras, att medgiva arbetarna avresa utan läkarundersökning, såvida tjänstemannen försäkrat sig om:

a) att det varit och förblir omöjligt att underkasta arbetarna läkarundersökning invid rekryteringsstället eller platsen för avresan;

b) att varje arbetare är fysiskt lämpad för resan och den framtida sysselsättningen;

c) att varje arbetare kommer att underkastas läkarundersökning vid sin ankomst till arbetsstället eller snarast möjligt därefter.

4. Vederbörande må, särskilt då de rekryterade arbetarnas resa är av sådan varaktighet och försiggår under sådana förhållanden, att deras hälsa kan lida skada därav, föreskriva, att de rekryterade arbetarna skola underkastas läkarundersökning såväl före sin avresa som efter ankomsten till arbetsstället.

5. Vederbörande myndighet skall försäkra sig om, att alla nödiga åtgärder vidtagits till de rekryterade arbetarnas acklimatisering och anpassning samt till deras immunisering mot sjukdomar.

Artikel 19.

1. Värvaren eller arbetsgivaren bör i varje fall, då så är möjligt, låta transportera de rekryterade arbetarna ända till arbetsstället.

2. Vederbörande myndighet skall vidtaga alla nödiga åtgärder till tryggande:

a) att fordon och fartyg, som användas för transport av arbetarna, äro lämpliga för sådan transport, i gott skick från hygienisk synpunkt och icke överfyllda;

b) att, då resan måste avbrytas för natten, lämpliga härbärgen tillhandahållas arbetarna;

c) att vid långa resor alla erforderliga anordningar vidtagits till säkerställande åt arbetarna av läkarhjälp och skälig trevnad.

3. Då de rekryterade arbetarna hava att tillryggalägga långa sträckor till fots för att uppnå arbetsstället, bör vederbörande myndighet vidtaga alla nödiga åtgärder till säkerställande:

a) att de dagliga färdernas längd är förenlig med bevarandet av arbetarnas hälsa och krafter;

b) att, då utsträckningen av arbetarnas förflyttning nödvändiggör det, viloläger eller -härbärgen anordnas på lämpliga ställen utmed de förnämsta vägarna samt hållas i ett tillstånd av tillfredsställande renlighet och så, att de erbjuda erforderliga tillfällen till läkarvård.

4. Då rekryterade arbetare färdas i grupp till arbetsstället och hava att tillryggalägga stora sträckor, böra de ledsagas av en ansvarig person.

Artikel 20.

1. Kostnaderna för rekryterade arbetares resor till arbetsstället ävensom de kostnader, som föranledas av deras skyddande under resan, skola bäras av värvaren eller arbetsgivaren.

2. Värvaren eller arbetsgivaren skall förse de rekryterade arbetarna med allt, som kan erfordras för deras underhåll under resan till arbetsstället,

och särskilt, i enlighet med de lokala förhållandenas krav, med tillfyllestgörande och lämpliga livsmedel, dricksvatten, bränsle och kokkärl samt kläder och täcken.

3. Denna artikel äger på arbetare, som rekryterats av arbetare-värvare, tillämpning endast i den utsträckning, vederbörande myndighet finner dess tillämpning vara möjlig.

Artikel 21.

Varje rekryterad arbetare:

a) som drabbas av arbetsoförmåga, vare sig till följd av sjukdom eller olycksfall, under resan till arbetsstället,

b) som vid läkarundersökning förklarats oförmögen till arbete,

c) som efter rekryteringen på grund av omständighet, varför han ej bär ansvar, icke anställes,

d) som vederbörande myndighet finner hava rekryterats på bedrägligt sätt eller av misstag,

skall hemsändas på värvarens eller arbetsgivarens bekostnad.

Artikel 22.

Vederbörande myndighet skall begränsa det belopp, som må betalas till rekryterade arbetare såsom förskott å lönen, samt reglera de villkor, varunder sådana förskott få lämnas.

Artikel 23.

Då rekryterade arbetares familjer tillåtits medfölja till arbetsstället, bör vederbörande myndighet vidtaga erforderliga åtgärder till skyddande av deras hälsa och trevnad under resan. Särskilt:

a) skola artiklarna 19 och 20 i denna konvention tillämpas på sådana familjer;

b) skall, i fall en arbetare hemsändes enligt artikel 21, hans familj jämväl hemsändas;

c) skall, i fall en arbetare avlider under resan till arbetsstället, hans familj hemsändas.

Artikel 24.

1. Innan tillstånd gives till rekrytering av arbetare, som skola användas inom ett område under annan förvaltning, skall vederbörande myndighet i rekryteringsområdet försäkra sig om, att alla erforderliga åtgärder vidtagits till skyddande, enligt bestämmelserna i denna konvention, av de rekryterade arbetarna, när dessa icke längre befinna sig under myndighetens domvärjo.

2. Då arbetare rekryteras inom ett område för att användas inom ett annat, underställt annan förvaltning, och vederbörande myndigheter i de båda områdena finna förhållandena och rekryteringens betydenhet göra det påkallat, böra dessa myndigheter träffa avtal, som fastställa, i vilken omfattning rekryteringen må tillåtas, och som dem emellan åvägabringa samverkan för övervakande, att villkoren för rekryteringen och arbetarnas användande iakttagas.

3. Rekrytering av arbetare inom ett område för deras användande inom ett annat, underställt annan förvaltning, må företagas allenast med stöd av ett tillstånd, som beviljats av vederbörande myndighet i rekryteringsområdet. Nämnda myndighet må dock såsom likvärdigt godtaga ett tillstånd, som beviljats av vederbörande myndighet i det område, där arbetarna skola användas.

4. Då vederbörande myndighet i rekryteringsområdet finner, att förhållandena samt betydenheten av rekryteringen utav arbetare, som skola an-

vändas inom ett annat område, underställt annan förvaltning, nödvändiggöra det, bör nämnda myndighet föreskriva, att rekryteringen endast må företagas av organisationer, som godkänts av myndigheten.

Artikel 25.

1. Beträffande sådana områden, som avses i artikel 35 av konstitutionen för internationella arbetsorganisationen, skall varje medlem av nämnda organisation, vilken ratificerar denna konvention, låta sin ratifikation åtföljas av en deklaration, angivande:

a) de områden, inom vilka medlemmen förbinder sig att utan modifikationer tillämpa bestämmelserna i konventionen;

b) de områden, inom vilka medlemmen förbinder sig att tillämpa konventionens bestämmelser med modifikationer samt vari dessa modifikationer bestå;

c) de områden, inom vilka konventionen icke skall tillämpas, jämte skälen härför;

d) de områden, beträffande vilka medlemmen förbehåller sig att senare besluta.

2. De i submomenten a) och b) av moment 1 i denna artikel omnämnda förbindelserna skola anses såsom en integrerande del av ratifikationen och medföra med densamma identiska verkningar.

3. Varje medlem skall äga att genom en ny deklaration helt eller delvis upphäva förbehåll, som angivits i hans ursprungliga deklaration enligt submomenten b), c) eller d) av moment 1 i denna artikel.

Artikel 26.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och registreras av honom.

Artikel 27.

1. Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer registrerats av generalsekreteraren.

2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generalsekreteraren.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 28.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen registrerats, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem registreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.

Artikel 29.

1. Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom en skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare och av honom registreras. Uppsägningen träder icke i kraft, förrän ett år efter det den registrerats.

2. Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående moment nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna artikel stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en

ny period av tio år och kan därefter, med iakttagande av de i denna artikel föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Artikel 30.

Vid utgången av varje tidrymd av tio år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall internationella arbetsbyråns styrelse förelägga generalkonferensen en redogörelse för konventionens tillämpning och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision helt eller delvis.

Artikel 31.

1. I fall konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av förevarande konvention, och den nya konventionen icke föreskriver annat,

a) skall en medlems ratifikation av den nya, reviderade konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra omedelbar uppsägning av förevarande konvention, oberoende av vad i artikel 29 härovan stadgas;

b) skall från den dag, då den nya, reviderade konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificerat den nya, reviderade konventionen.

Artikel 32.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

Rekommendation (nr 46) angående fortskridande avskaffande av rekrytering.

Internationella arbetsorganisationens generalkonferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1936 till sitt tjugonde sammanträde

och beslutit antaga vissa förslag angående fortskridande avskaffande av rekrytering, vilken fråga inbegripes under den första punkten på dagordningen för sammanträdet,

samt beslutit, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation,

antager denna, den tjugonde dagen i juni år ett tusen nio hundra trettiosex efterföljande rekommendation, som skall benämnas »rekommendation angående avskaffande av rekrytering, 1936»:

Konferensen, som antagit ett förslag till konvention angående reglering av vissa särskilda system för rekrytering av arbetare,

och som anser, att man jämte reglering av rekryteringen av arbetskraft bör till beaktande av internationella arbetsorganisationens medlemmar såsom en grundläggande princip uppställa den regeln, att deras politik bör, där så är nödvändigt och önskvärt, inriktas på ett fortskridande avskaffande av rekryteringen av arbetare och på utvecklingen av frivilligt utbud av arbetskraft, hemställer till varje medlem av internationella arbetsorganisationen att vidtaga åtgärder till påskyndande av berörda avskaffande genom:

a) förbättring av arbetsförhållandena;

b) utveckling av transportmedlen;

c) främjande av arbetarnas och deras familjers bosättning inom området för arbetets bedrivande, för såvitt sådan bosättning motsvarar vederbörande myndighets politik;

d) underlättande av arbetskraftens frivilliga förflyttning under administrativ uppsikt och kontroll;

e) fortskridande utveckling av den infödda befolkningen och förbättring av dess levnadsnivå.

Förslag till konvention (nr 51) angående förkortning av arbetstiden vid offentliga arbeten.

Internationella arbetsorganisationens generalkonferens,

som samlats i Genève den 4 juni 1936 till sitt tjugonde sammanträde,

beaktar, att frågan om arbetstidens förkortning vid offentliga arbeten, bedrivna eller subventionerade av regeringarna, utgör det tredje ärendet på dagordningen för sammanträdet,

bekräftar den i konventionen av 1935 angående fyrtio timmars arbetsvecka angivna principen, som även innebär upprätthållande av arbetarnas levnadsstandard,

anser det vara önskvärt, att nämnda princip genom internationell överenskommelse tillämpas på offentliga arbeten,

och antager denna, den tjugotredje dagen i juni år ett tusen nio hundra trettiosex efterföljande förslag till konvention, som skall benämnas »konvention angående förkortning av arbetstiden (offentliga arbeten) 1936»:

Artikel 1.

1. Denna konvention äger tillämpning å personer, som direkt sysselsättas med hus-, väg- eller vattenbyggnadsarbeten, vilka finansieras eller subventioneras av centralregeringarna.

2. För tillämpningen av denna konvention skall den exakta innebörden av uttrycken »hus-, väg- eller vattenbyggnadsarbeten», »finansieras» samt »subventioneras» definieras av vederbörande myndighet efter samråd med befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som saken kan angå.

3. Vederbörande myndighet må efter samråd med befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som saken kan angå, från tillämpningen av denna konvention undantaga:

a) personer, som användas i företag, vari endast sysselsättas medlemmar av arbetsgivarens familj;

b) personer, som intaga en ledande ställning och i vanliga fall icke deltaga i manuellt arbete.

Artikel 2.

1. Arbetstiden för personer, å vilka denna konvention äger tillämpning, må i genomsnitt icke överskrida fyrtio timmar i veckan.

2. För personer, som i varandra avlösande skift sysselsättas med arbeten, vilkas bedrivande med hänsyn till arbetets natur nödvändigtvis måste fortgå utan avbrott vid någon tid på dagen eller natten eller i veckan, må den genomsnittliga veckoarbetstiden uppgå till fyrtiotvå timmar.

3. Vederbörande myndighet skall efter samråd med befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som saken kan angå, bestämma de arbeten, å vilka moment 2 av denna artikel äger tillämpning.

4. I fall, där arbetstiden beräknas genomsnittligt, skall vederbörande myndighet efter samråd med förefintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som frågan kan angå, fastställa det antal veckor, med hänsyn till vilket den genomsnittliga arbetstiden må beräknas, ävensom maximiantalet arbetstimmar i veckan.

5. Vid tillämpning av denna konvention avser uttrycket »arbetstid» den tid, varunder personalen står till arbetsgivarens förfogande, och innefattar icke vilotider, under vilka personalen icke står till arbetsgivarens förfogande.

Artikel 3.

1. Vederbörande myndighet må medelst författningar, utfärdade efter samråd med befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som saken kan angå, medgiva, att de i föregående artikel stadgade begränsningar av arbetstiden överskridas för:

a) personer, som sysselsättas med sådana förberedande eller avslutande arbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras utom de tidsbegränsningar, som bestämts för företagets, företagsgrenens eller skiftlagets allmänna arbete;

b) personer, som användas till sysselsättningar, vilka på grund av sin natur innebära långa perioder av overksamhet, varunder åsyftade personer icke hava att utöva någon fysisk verksamhet eller ihållande uppmärksamhet eller varunder de stanna på sin post allenast för att svara på eventuella kallelser.

2. De i moment 1 föreskrivna författningar böra bestämma det maximiantal timmar, som får utgöras med stöd av denna artikel.

3. Vederbörande myndighet må, med fastställande av utsträckningen därför, medgiva, att de i nästföregående artikel stadgade begränsningarna av arbetstiden överskridas i fall, där så finnes nödigt för undvikande av allvarlig rubbning av visst allmänt arbete eller med hänsyn till exceptionella förhållanden såsom arbetsplatsens svårtillgänglighet eller omöjlighet att rekrytera kvalificerad arbetskraft i tillräcklig myckenhet.

Artikel 4.

De i föregående artiklar stadgade begränsningar av arbetstiden må överskridas, men endast i den mån så är nödvändigt för att undvika en för företagets normala drift allvarlig rubbning:

a) i fall av inträffad eller hotande olyckshändelse eller i fall, då trängande arbeten behöva utföras å maskiner eller andra driftsinrättningar, eller i fall av force majeure;

b) då så erfordras med hänsyn till oförväntad frånvaro av en eller flera medlemmar av ett skiftlag.

Artikel 5.

1. De i artiklar 2 och 3 fastställda arbetstidsbegränsningarna må överskridas i fall, då förlängning av vissa personers arbetstid är nödvändig för slutförandet av en arbetsförrättning, vars avbrytande är tekniskt omöjligt.

2. Vederbörande myndighet skall efter samråd med befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som saken kan angå, bestämma de arbetsförrättningar, å vilka denna artikel äger tillämpning, samt det maximiantal timmar, överskridande de föreskrivna begränsningarna, varunder den åsyftade personalen må arbeta.

3. Övertidsarbete, som utförts enligt bestämmelserna i denna artikel, bör betalas efter en löneskala, som med minst tjugofem procent överstiger den normala.

Artikel 6.

1. Vederbörande myndighet äger medgiva visst antal övertidstimmar till mötande av exceptionella fall av arbetsbrådska. Sådant medgivande må allenast lämnas med stöd av författningar, som utfärdats efter samråd med förefintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer, vilka frågan kan angå, rörande nödvändigheten av övertidstimmar och deras antal. Ej må sådant medgivande möjliggöra, att någon person användes under mer än hundra övertidstimmar något år.

2. Övertidsarbete, som utförts enligt bestämmelserna i denna artikel, skall betalas enligt en löneskala, som med minst tjugofem procent överstiger den normala.

Artikel 7.

För att underlätta tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention bör varje arbetsgivare

a) medelst anslag, anbragta på i ögonen fallande sätt inom företaget eller å annat lämpligt ställe, eller på annat av vederbörande myndighet godkänt sätt giva tillkänna:

i) de tider, då arbetet börjar och slutar;

ii) om arbetet bedrives med skiftindelning, de tider då varje skift börjar och slutar;

iii) om tursystem tillämpas, en beskrivning av systemet med däri inbegripen timplan för varje person eller grupp av personer;

iv) de anordningar, som vidtagits i fall den genomsnittliga veckoarbetstiden beräknas med hänsyn till flera veckor;

v) vilotider i den mån de icke anses ingå i arbetstiden;

b) på sätt vederbörande myndighet godkänt i en liggare anteckna alla förlängningar av arbetstiden, som vidtagits med stöd av artikel 3 (moment 3), 5 eller 6, jämte de därför utbetalda lönebeloppen.

Artikel 8.

De årliga rapporter, som medlemsstaterna avgiva rörande tillämpningen av denna konvention, böra innehålla fullständiga upplysningar angående särskilt:

a) definitioner, som antagits enligt artikel 1 moment 2;

b) arbeten, som vederbörande myndighet med hänsyn till artikel 2 moment 3 erkänt vara till sin natur nödvändigtvis kontinuerliga;

c) avgöranden träffade enligt artikel 2 moment 4;

d) beslut, som fattats enligt bestämmelserna i artikel 3;

e) medgivanden av övertid enligt artikel 6.

Artikel 9.

Intet i denna konvention skall göra intrång på någon lag, sedvänja eller överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare, vilken tillförsäkrar gynnsammare villkor än dem, som föreskrivas i denna konvention.

Artikel 10.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och registreras av honom.

Artikel 11.

1. Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer registrerats av generalsekreteraren.

2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generalsekreteraren.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 12.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen registrerats, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem registreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.

Artikel 13.

1. Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom en skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare och av honom registreras. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den registrerats.

2. Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående moment nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna artikel stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter, med iakttagande av de i denna artikel föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Artikel 14.

Vid utgången av varje tidrymd av tio år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall internationella arbetsbyråns styrelse förelägga generalsekreteraren en redogörelse för konventionens tillämpning och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision helt eller delvis.

Artikel 15.

1. I fall konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av förevarande konvention, och den nya konventionen icke föreskriver annat,

a) skall en medlems ratifikation av den nya, reviderade konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra omedelbar uppsägning av förevarande konvention, oberoende av vad i artikel 13 härovan stadgas;

b) skall från den dag, då den nya, reviderade konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya, reviderade konventionen.

Artikel 16.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

Förslag till konvention (nr 52) angående semester.

Internationella arbetsorganisationens generalkonferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1936 till sitt tjugonde sammanträde,

och beslutit antaga vissa förslag rörande semester, vilken fråga utgör den andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

samt beslutit, att dessa förslag skola taga form av ett förslag till internationell konvention,

antager denna, den tjugofjärde dagen i juni år ett tusen nio hundra trettiosex efterföljande förslag till konvention, som skall benämnas »konvention angående semester, 1936»:

Artikel 1.

1. Denna konvention äger tillämpning å alla personer, som sysselsättas i följande företag eller anläggningar, vare sig dessa äro offentliga eller enskilda:

a) företag, i vilka föremål tillverkas, förändras, rengöras, repareras, utsmyckas, färdigställas, beredas till försäljning, förstöras eller rivas eller i vilka råämnen omgestaltas, härunder inbegripna företag för skeppsbyggeri samt företag för framställning, transformering eller överföring av elektricitet eller drivkraft av vad slag som helst;

b) företag, som uteslutande eller förnämligast ägna sig åt uppförande, återuppförande, underhåll, reparerande, förändrande eller rivning av: husbyggnader, järnvägar, spårvägar, flyghamnar, hamnar, dockor, vågbrytare, anläggningar till skydd mot vattendrag eller havet, kanaler, anläggningar för inre eller yttre sjöfart eller luftfart, vägar, tunnlar, broar, viadukter, kloaker, avlopp, brunnar, anläggningar för bevattning eller torrläggning, anläggningar för fjärrförbindelse, anläggningar för produktion eller distribution av elektricitet eller gas, rörledningar, anläggningar för distribution av vatten ävensom företag, som ägna sig åt liknande arbeten eller åt förberedelse- eller grundläggningsarbete för något av ovan angivna byggnadsverk;

c) företag för transport av personer eller gods på vägar, spår, inre vattenvägar eller genom luften, härunder inbegripet handhavande av gods i dockor, på kajer eller lastbryggor, i packhus eller flyghamnar;

d) gruvor, stenbrott och andra anläggningar för utvinnande av ämnen ur jorden;

e) handelsföretag, härunder inbegripna post- och fjärrförbindelsetjänst;

f) företag och förvaltningar, vilkas personal huvudsakligen sysselsättes med byråarbete;

g) tidningsföretag;

h) företag för behandling eller vård av sjuka, vanföra, fattiga eller sinnessjuka;

i) hotell, restauranger, pensionat, klubbar, kaféer och andra företag, vari förtäring tillhandahålles;

j) teatrar och nöjesföretag;

k) företag av blandad kommersiell och industriell karaktär, vilka icke fullständigt motsvara någon av de förut angivna kategorierna.

2. I varje land skall vederbörande myndighet, efter samråd med de förnämsta befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationerna, som saken kan angå, uppdraga gränsen mellan ovan angivna företag och anläggningar samt sådana, som falla utom denna konventions tillämpningsområde.

3. I varje land må vederbörande myndighet från tillämpningen av denna konvention undantaga:

a) personer, som äro sysselsatta i företag eller anläggningar, vari endast sysselsättas medlemmar av arbetsgivarens familj;

b) personer, som äro sysselsatta i offentliga förvaltningar, vilkas tjänstgöringsvillkor berättiga till årlig semester av minst samma varaktighet, som föreskrives i denna konvention.

Artikel 2.

1. Varje person, å vilken denna konvention äger tillämpning, är efter ett års oavbruten tjänst berättigad till en årlig, betald ledighet (semester), omfattande minst sex arbetsdagar.

2. Personer under sexton år, lärlingar därunder inbegripna, äga efter ett års oavbruten tjänst rätt till årlig semester, omfattande minst tolv arbetsdagar.

3. I semestern skola icke inräknas:

a) offentliga fridagar eller fridagar på grund av sedvänja;

b) avbrott i arbetet på grund av sjukdom.

4. Den nationella lagstiftningen må under särskilda omständigheter medgiva semesterns uppdelning men endast beträffande sådan del av semestern, som överskrider den i denna artikel föreskrivna minimivaraktigheten.

5. Semesterns varaktighet bör på sätt, som fastställes i den nationella lagstiftningen, förlängas i förhållande till tjänstetiden.

Artikel 3.

Varje person, som uttager semester med stöd av artikel 2 i denna konvention, skall för hela semestertiden uppbära:

a) antingen sin vanliga avlöning, beräknad på sätt den nationella lagstiftningen stadgar, jämte kontant ersättning för löneförmåner in natura;

b) eller en genom kollektivavtal fastställd avlöning.

Artikel 4.

Varje överenskommelse om avstående från rätten till semester eller från uttagande av semester skall anses ogiltig.

Artikel 5.

Den nationella lagstiftningen må föreskriva, att person som åtager sig betalt arbete under sin semester, skall kunna berövas sin avlöning för hela semestertiden.

Artikel 6.

Varje person, som, innan han uttagit honom tillkommande semester, entledigats på grund av en omständighet, vilken är att tillskriva arbetsgivaren, skall för varje honom enligt denna konvention tillkommande semesterdag tillhandahållas det i artikel 3 stadgade lönebelopp.

Artikel 7.

För att underlätta tillämpningen av denna konvention bör varje arbetsgivare på sätt, som godkänts av vederbörande myndighet, i en liggare anteckna:

a) dagen, då de hos honom anställda trätt i tjänst samt varaktigheten av den semester, vartill var och en av dem är berättigad;

b) de dagar, under vilka vars och ens semester uttagits;

c) den avlöning var och en uppburit för sin semestertid.

Artikel 8.

Varje medlemsstat, som ratificerar denna konvention, skall till säkerställande av dess tillämpning anordna ett system av påföljder.

Artikel 9.

Intet i denna konvention skall rubba en lag, dom, sedvänja eller överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare, vilken tillförsäkrar förmånligare villkor än dem, som föreskrivas i konventionen.

Artikel 10.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och registreras av honom.

Artikel 11.

1. Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer registrerats av generalsekreteraren.
2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generalsekreteraren.
3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 12.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen registrerats, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem registreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.

Artikel 13.

1. Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom en skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare och av honom registreras. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den registrerats.
2. Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående moment nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna artikel stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter, med iakttagande av de i denna artikel föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Artikel 14.

Vid utgången av varje tidrymd av tio år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall internationella arbetsbyråns styrelse förelägga generalsekreteraren en redogörelse för konventionens tillämpning och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision helt eller delvis.

Artikel 15.

1. I fall konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av förevarande konvention, och den nya konventionen icke föreskriver annat,

a) skall en medlems ratifikation av den nya, reviderade konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra omedelbar uppsägning av förevarande konvention, oberoende av vad i artikel 13 härovan stadgas;

b) skall från den dag, då den nya, reviderade konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificerat den nya, reviderade konventionen.

Artikel 16.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

Rekommendation (nr 47) angående semester.

Internationella arbetsorganisationens generalkonferens,

som av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1936 till sitt tjugonde sammanträde

och beslutit antaga vissa förslag angående semester, vilken fråga utgör andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

samt beslutit, att dessa förslag skola taga form av ett förslag till internationell konvention,

antager denna, den tjugofjärde dagen i juni år ett tusen nio hundra trettiosex efterföljande rekommendation, som skall benämnas »rekommendation angående semester, 1936»:

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention, vilken tillförsäkrar arbetstagarna årlig semester,

som anser, att semesterns ändamål är att bereda arbetstagarna tillfälle till vila, rekreation och utveckling av deras anlag,

som anser, att det antagna konventionsförslaget angiver de minimikrav, som varje semestersystem måste motsvara, och

som anser det vara önskvärt att mer i detalj behandla sätten för systemets tillämpning,

hemställer till varje medlemsstat att beakta efterföljande regler:

1. (1) Den för uppkomsten av rätt till semester fordrade oavbrutna utövningen av tjänsten bör icke påverkas av avbrott, som orsakas av sjukdom eller olyckshändelse, familjetilldragelser, militärtjänst, utövande av medborgerliga rättigheter, förändringen i ledningen av det företag, vari arbetstagaren är anställd, eller tidvis återkommande ofrivillig arbetslöshet, som icke överskrider viss angiven begränsning, allt för såvitt arbetstagaren återgår till sin tjänst.

(2) Beträffande anställning, där arbetet icke fortgår regelbundet hela året, bör villkoret om oavbruten tjänst anses fyllt, då arbetstagaren fullgjort arbete visst antal dagar under en bestämd tidrymd.

(3) Semester bör vara intjänad efter ett års arbete vare sig hos samma eller flera arbetsgivare. Varje regering bör vidtaga verksamma åtgärder till förebyggande, att de av semestern föranledda kostnaderna komma att drabba enbart den senaste arbetsgivaren.

2. Ehuru det kan vara lämpligt att i undantagsfall medgiva uppdelning eller överförande till ett följande år av semester, bör det tillses, att sådant

medgivande icke motverkar semesterns ändamål att möjliggöra för organismen att återhämta under årets lopp förlorade kropps- och själskrafter. I andra fall bör uppdelningen, utom under helt exceptionella förhållanden, begränsas till två perioder, av vilka den ena icke må understiga den föreskrivna minimitiden.

3. Det är önskvärt, att semesterns förlängning i förhållande till tjänstetiden börjar så tidigt som möjligt och inträder med regelbundna mellantider, så att ett visst minimum uppnås efter ett visst antal år, t. ex. tolv arbetsdagar efter sju års tjänst.

4. Det rättvisaste sättet för beräkning av lönen åt arbetstagare, som helt eller delvis avlönas efter avkastningen eller per styck, består i att beräkna den genomsnittliga arbetsförtjänsten under en någorlunda lång tidrymd, varigenom variationerna i avlöningen utjämnas.

5. Det är önskvärt, att medlemsstaterna måtte taga under övervägande, om ej, till underlättande under en period av fysisk utveckling av övergången från skollivet till det industriella livet, ett förmånligare system borde införas för unga personer och lärlingar under aderton år.